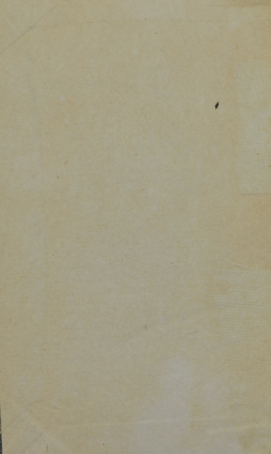

235

4-34

1545

12

103

ИНСТИТУТ
АКАДЕМИИ НАУК
СССР

235
4-34

2135-44

1800p.

ներ էր իրեն գերեզմանը . ամեն օր մարդու հետ չիխուսած կերթար հան , ու ինքը իրեն կսէր . ո՞վ մարդ քու առնդ տեղդ առ է մի խարսիք , քու սիրտդ մի ձգեր աշխարհի փուճ փառքին վրայ . առանկ խօսելով իրեն հետ , ապա թէ մարդկանց հետ կխօսէր :

Առ իշխանիս ընկերն ալ՝ անունը աննա՛ իրեն պէս շատ բարեպաշտ էր ու ողորմած , գթած սրտով մէկ խաթուն մը . ինքը զուակ չունենալով շատ գուժ կշարժէր ուրիշն զուակներուն վրայ , ու առանց ծնողաց երանի կուտար , իսկ ինքը տեսնելով որ զուրկ է , չունի մէկ զուակ մը , շատ կցուէր , սիրտը կհալէր , միշտ այն առջև արտում սրտով կուշար կողքար : Անգամ էր իր սրտին ցաւը , ինչպէս է փրփանսոս ալ կցուէր իր կնոջը նեղութեն վր , բայց չէր կրնար մէկ կերպով մը մտի թարեւ զնորը , ուստի երբեմն անուշութենով մը կյանդիմանէր սնորհոս թաւ զուորին ու թագուհիին առջև , նաև մենծ քահանաներուն առջև : Մէկ օր մալ բարեպաշտու հին աննա՛ երբոր իրենք մինակ էին , ըսաց եփրփանսոսի , տեր իմ՝ ինչու համար ատանկ ծանր խօսքեր կզուրացես իմ վրայ թող չես տար ինձի՝ որ լամ . ինչպէս կուզես որ չիլամ զուակ չունենալուս վրայ . կտեսնամ որ զազանները , անասունները , թռչունները ձագ ունին . ու իրենց զուակներովը կուրախանան կփրփանսոսին ու պարզեացը վրայ :

4802-տի
35954-66

նաև առջի ժամանակը մէկ օրհնութիւն
 ալ այ՛ որ տվալ նախահարց աս էր՝ որ զա-
 ւակի տէր ըլլան : Հիմա կտեսնամ որ ես
 անկի զրկուած եմ . ասոր համար կուլամ
 ու կողքամ այ առջև , որ մէկ ողորմութի
 ընէ իմ անարժանիս վրայ , սոյ ինծի մէկ
 զաւակ մը , որ ըլլայ բարեպաշտ ու անա-
 սեր . ասանկ զաւակ կուզեմ , թէ չէ հիջ
 չեմ ուզեր թող չիտայ : Հիմա աս բանիս
 համար հրամանքդ ալ ինծի ծանր բաներ
 կրխօսիս , որ իբրև թէ իմ ուղածս մէկ
 անպատշաճ բան մըն է թող չես տար որ
 համարձակ լամ ու ողբամ իմ թշուառու-
 թեւս վրայ առաս ու ողորմամ իմ տիրոջս
 ու ստեղծողիս առջևը . Այսպիսի ու տա-
 հա ասոր նման բօսքեր խօսեցաւ բարե-
 պաշտուհին աննա իր երկանը երբոր մի-
 նակ էին , զերէ շատ անկտու ու պարկեշտ
 էր բարեպաշտուհին աննա :

Երբոր աս խօսքերս լսեց անասերն եփի
 միանոս իր կնոջմէ , իրաւունք տուաւ ը-
 սածին . ուստի ինքն ալ սկսաւ արամիլ՝ ու
 լալով կազաչեր այ որ իրենց ողորմի : Ան-
 օրէն սկսան վանքերուն ու նր մարդ-
 կանց աղօթք յանձնել , որ ան սոյ իրենց
 մէկ բարի զաւակ մը , ասոր համար շատ
 պարգև ու ողորմութիներ կուտային վան-
 քերուն իրենց գանձը բանալով առանց
 ինայելու ինչ որ պէտք էր նէ անմէնուն
 կուտային : Իսկ ան որ պատրաստ է միշտ
 բարեպաշտից խնդիրքը կատարել լսեց ա-
 նոնց աղաչանքին , ու տուաւ ասոնց մէկ

մանչ զառակ մը: Երբոր ծնաւ աղան նկ,
 շատ մենձ ուրախութի եղաւ ծնողացը .
 ու գրեթէ ամսէն քաղաքը ուրախացան .
 զէրէ ամսէնքը կճանչնաին զասոնք թէ
 ինչպէս բարեպաշտ են . նաև սնորհոս
 թագաւորը, ու սրբազան պապը իննով
 կենտրոսս դարձով եփիսփանոսի պալատը,
 ուրախակից եղան անոր հետ: Ասանկ ալ
 արդուն մկրտելու օրը մենձ ուրախութի
 ըրին թագաւորին ու սրբազան պապին
 հետ . բոլոր ժողովուրդն ալ քաղքին ու
 րախացան . ազուն անունը գրին ալեք
 սիանոս: Իսկ մայրը երանուհին աննա
 միշտ գիշեր և ցորեկ լալով կաղաչէր զանձ,
 որ ազուն սիրաւ վառէ այ սիրովը: Զէ
 րէ կըսէր որ աս ուրախութե տահա կա
 տարեալ չէ հապա ան ժամանակը կատա
 բեալ կըլայ, երբոր տեսնամ իմ զառակ
 ալեքսիանոսը, որ այ սիրովը վառած է:
 Ինչպէս որ կաղթեիր մայրը՝ անանկ ե
 զաւ . զէրէ երբոր սկսաւ քիչ մը մենձնալ
 ալեքսիանոս, այ սերն ալ սկսաւ ազուն
 օրաին մէջ վառիլ . երբոր ժամանակը հա
 տաւ՝ սորվեցուցին իրեն ճարտասանութի
 ու փիլիսոփայութի . աղան ալ շատ խե
 լացի ըլլալով շուտով մը սորվեցաւ ար
 տաքին գիտութենքը, ետքն ալ սորվեցաւ
 ամ վարդապետութի հին և նոր կտակա
 րանքին, ու օրէ օր այ սիրովը կվառէր:
 Տեսնելով երանելի ծնողքը ազուն բարե
 պաշտութիւր, բոլոր սրտանց շնորհակալ
 կըլլային այ, ու կսէին . ահա մեր ուրա

խուն պահասը լեցվեցաւ, կտենանք որ մեր զուակը օրէ օր առաջ կերթայ կոր բարի վարքով: Չէրէ երանելին ալէքսիանոս լո՛ւ առաքինուք զարգարուած էր, հեղ էր, խոնարհ ու հանդարտ. շատ խելացի՝ խոհեմ, հոգւով սրբով լեցուած էր. հնազանդ էր իր ծնողացը, ու ասեցող աշխարհի. իր աչքին առջևը հիշ բան չէր երևնար ծնողացը հարստութիւր ու մենձ փառքը, մէկ փուճ բան մը կտեպէր. նաեւ արեւոր սիրուն, երեսը աղւոր աբեու պէս կվառէր. ամուր ու անուշ ձանուկեր սանթուռի պէս. ասոնց համար շատ սիրելի էր ալէքսիանոս թագաւորին, սրբազան հայրապետին, ու ամեն իշխաններուն: Ծնողքն ալ զինքը կզարգարէին աղւոր հագուստով, ինչպէս որ իրենց մեծուն կվայլեր, ու սրտերնին որախութիւ կըցվէր իրենց պայծառ զուակին վրայ: Հայրը շատ անգամ կտանէր զինքը թագաւորին պալատը. զէրէ բարեպաշտ թագաւորը սնորհոս ըսեր էր էփիփանոսի, որ իր որդին ալ հետը բերէ՝ ի պալատն, որ թագաւորին ու մենձ իշխաններուն առջև սպասաւորէ: Երբոր կտենանային որ ալէքսիանոս ինչպէս խելքով ու խոհեմութիւ կշարժէր՝ կզարմանային, շատ կզովէին զանի, կմարգարէսէնային անոր վրայ՝ թէ ասունկ խոհեմութիւ մենձ փառքի պիտոր հասնի թագաւորին, անոր երկրորդը պիտոր ըլլայ, այսինքն վէզիւր. երանի կուտային հօրը անունկ զա-

ւակ ունենալուն համար . Ասանկ բաներ լսելով ալէքսիանոսին հայրը [Թաղաւորին ու ուրիշ մեծամեծներէն , ուրախութիւն սիրաբար կցովէր , կերթար կպատմէր իր խաթառնին , որով կցնծային իրենց սրտին մէջ . ու մեծուծ փառք կտեսլէին զալէքսիանոս : Բայց երանելին ալէքսիանոսան ամէկն սերը , դովաւանքը , պատիւը , որ կուտային իրեն՝ հիշ բանի տեղ չէր տեսլէր անով չէր ուրախանար , այլ մանաւանդ կվախնար որ՝ չբայց [Թէ ան փառքը , մեծուծը՝ որ իրեն վրայ կուգար՝ հեռացնեն զինքը աստուծմէ , ասոր համար միշտ ազօթք կրնէր , կինդրէր աստուծմէ , որ ազատէ զինքը ան սուտ փառքէն ու մեծուծէն , որ կարենայ առանց զբաղանաց հանդարտուիլ ծառայելայ . բայց չէր կրնար իր փափագը կատարել , զերէտահա պզտիկ էր :

Երբոր տասնըութը տարւան եզաւ երանելին ալէքսիանոս , [Թաղաւորը մենծ իշխանները կարտորցնէին հայրը , որ ալ մըտիկ չընէ ալէքսիանոսին , հապա շուտով աշխարք մտցնէ . զերէ մեծամեծ իշխանները՝ որ ազջիկ ունէին , կբանային զալէքսիանոս իրենց փեսայ ընել . բայց ալէքսիանոսին ճնողքը իրենք բարեպաշտ ու անձաւեր ըլլալով , ու տեսնելով ազուն առաքինուիլ՝ որ ինչպէս կսիրէ զմարտութիւնը , չէին ուզէր անոր կամացը դէմ ընելով տրամեցնել : Ետքը երբոր [Թաղաւորը , մեծամեծ իշխանները չիթողուցին

որ ալէքսիանոսին ուղածին նայի՝ եփիմեանոս ալ մտիկ ըրաւ անոնց ուղածին, ուստի շուտ մը նշանեցին ալէքսիանոսի մէկ մենծ իշխանի աղջիկ մը, որ թագաւորի ցեղէ էր՝ գեղեցիկ, շատ պարկեշտ ու ամէկտա: Երբոր եփիմեանոս տուն էկաւ նէ, մենծ ուրախութի ըրաւ՝ ինչպէս աշխարքի սովորութի է. ան ժամանակը երանելին ալէքսիանոս գնաց մտաւ ժամը, ու երեսին վրայ ընկած այ առջև լալով սղբալով կըսէր: Ողորմած գթած ան, կատարէ իմ սրտիս բաղձանքս սրբութի քեզի ծառայելու, մի թողար որ ես աշխարքի ազատիք պըլշտկիմ, ու քու սիրոյդ հեռանամ: Ասանկ երկան աղօթք կընէր, արցունքն ալ երեսն ի վար կըլաղէր, ինչպէս որ իմացան ալէքսիանոսին ընկերները անոր արամութի պատճառը՝ ու իմացուցին հորը: Ան ալ կանչեց իր սիրելի մէկհատիկ զուակը առանձին տեղ մը ըսաց, աս ինչ բան է որդի, որ կընես քու ծնողացդ. քու արամութի մեզ ալ կըտրամեցնես, ուրախ ըլլալու տեղը խտիք խաշտատակ կընես մեզ թագաւորին ու մենծ իշխաններուն առջևը. ինչ կըսեն երբոր լսեն՝ որ լես հնազանդի մէջ. ինչու համար կուզես որդի ճգնառբական վարք ունենալ. նայի՝ մէկ մը առջի սրբերը, ինչպէս կարգը ված ըլլալով հաճոյ եղան այ. դուն քու սիրտդ այ սիրով մէյ մը վառէ, անկէ ետքը ալ մի վախնար աշխարքիս ունայնուէն: Ասանկ

ալ խաթաւն մայրը կաղաչէր, կազաղաակէր
 ու կրօնէր, մի քաւ արամաթքդ անուշիկ
 դաւակ արամեցներ զմեզ, հապա հնա-
 զանդէ մեր կամայր, ու առ մեր օրհնու-
 թիք արժանի քաւ հնազանդութեզ ու ի
 մասառուդ սիրելի որդեակ իմ: Ասանկ
 խօսքեր իրենց ուզածին պէս կը խօսէին
 խոհեմ աղան հեա: Պատասխանի տաւա-
 երանելին ալեքսիանոս կակուզ ու ամբ չ-
 նալով. այ կամբբ ըլլայ, ասխրտար ըսայ
 և ուրիշ խօսք չիլսեցին բերնէն. ասոր
 համար հաստատ մտքերնին դրին ծեօղքը՝
 թէ ալեքսիանոս հաւնեցաւ իր ծնողացը
 ուզածին: Այլ խոհեմ աղան չուզեց շիտ-
 թել իր հօր տունը, նաև չըլլայ թէ թա-
 դաւորին մեծերը իրեն դէմ դառնան. ա-
 նոր համար չիմացուց ծնողացը իրեն չու-
 զելը, այլ իր բաղձանքը հրատարելու աշ-
 խարբէն այ յանձնեց, միշտ ինդրելով աս-
 տուծակ, որ ազատէ զինքը աշխարբէ.
 զերէ տարակուսանքի մէջ ընկած՝ չէր կը ը-
 նար մէկ ծար մը գանալ. կնայէր թէ ինչ
 պիտար ընէ ան:

Երբոր երանելին ալեքսիանոս ասանկ
 մտքի վրայ տարակուսած կեցած էր, մե-
 ծամեծ իշխանները թագաւորին հեա մէկ
 տեղ կարաորցնէին որ ալեքսիանոսին
 հարսնիքը շուտով ըլլայ, կվախնային որ
 չըլլայ թէ նորէն միացը փոխէ: Աւստի
 սկսան թագաւորական հարսնիք ընել ա-
 լեքսիանոսին. զերէ հարսը թագաւորի
 ցեղէ էր, փեսան ալ շատ սիրելի թագաւ-

ւորին ու մեծամեծներուն . ուստի ժող-
 վեցան մեծամեծ իշխաններ (Թագաւորին
 հրամանքովը , ու մենձ ուրախու թի՛ բրին
 որ շիկրնար պատմելիք : Պսակը եղաւ
 արջն սնիփատասի մենձ ժամին մէջ . եւ
 քը բերին փեսան ու հարսը իրենց տա-
 նը . հոն նորէն սկսան մենձ ուրախու թի՛
 ընել . բոլոր իշխանները , երեւելի մարդիկ ,
 սնորիտս (Թագաւորն ալ զարդարված սի-
 բուն հագուստներով եկան ալէքսիանս-
 սի հօրը տունը ուրախակից ըլլալու հա-
 մար . շատ ժողովուրդ ալ քաղքին եկան
 ուտելու խմելու համար : Ան ժամանա-
 կը երանելին ալէքսիանսս դուրս ելաւ ան
 փառաւոր զարդարած խուցէն , ուր որ
 հարսը կրկենար , ու գնաց ուրիշ խուց
 ուր մարդ չիկար . աս իմանալով մեծամեծ
 իշխաններու որդիք իր տարւօք գնացին
 անոր քով , ետքը իմացուցին հօրը , ան
 ալ եկաւ ըսաց , որդի ինչու համար եկար
 աս տեղս . ահա կըտեսնաս որ բոլոր քա-
 ղաքը , (Թագաւորը , մեծամեծները քեզի
 համար եկեր են հաս , եկուր որդի կնոջդ
 քով , խօսէ անոր հետ ու ուրախացիր ,
 եւ ձեռքէն բռնելով տարաւ ան խուցը՝
 ուր հարսը կրկենար : Արբոր տեսաւ ա-
 լէքսիանսս իր կինը՝ ըսաց , խաղաղու թի՛
 ը քեզ հարսն քնի երկնաւոր փեսային ,
 կիննալ պատասխանի տալով՝ ըսաց կա-
 մացուկ մը ամլնալով , այ ողորմուիք օգ-
 նական ըլլայ քեզի ընտրեալդ յայ երկնա-
 ւոր (Թագաւորին . զէրէ շատ կըփափաքէր

Հարսը խօսիլ փեռային հետ . առ խօսքս
լսելով երանելին ալէքսիանոս իր կնոջմէն
շատ զարմացաւ . թէ ինչպէս ազէկ ըսաց
ան խօսքը , թէ այ՛ ողորմութիւնք քեզի օգ-
նական ըլլայ , առք համար ուրախութիւն
լցվեցաւ երանելւոյն սիրար : Տեանելով
ձեռագործ փեռին ու հարսին ուրախութիւնը
սկսան իրենք ալ տահա աւելի ուրախա-
նալ . ետքը տարին երկուքն ալ հարսի ու
փեռի խուցը ինչպէս աշխարհիս սովորու-
թիւնք :

Երաւ ալէքսիանոս սկսաւ աղօթք ընել :
Տէր անձ արբահամաւ , իսահակայ և յա-
կոբաւ . ուր է առջի քու ողորմութիւնք ,
որով փրկեցիր զգանձեկ առիւծներու
բերնէն , ազատէ տէր իմ իս ալ առ գա-
զան ճարմնոյս . դու ազատեցիր իրեք ման-
կունքը սոսկալի կրակին մէջէն , փրկէ զ-
զորմելիս ալ առ կրակէս , որ կարենամ քու
առջևդ տէր հանգարտ ճարով ապրիլ :
Աւ թէ որ ասիկա քեզի հաճոյ է տէր իմ ,
քու կամեց ըլլայ , թէ չէ՝ օգնէ ինձի՛ և
մէկ ճամբա մը ցըցու որ հաստատուն կէ-
նամ . մի թողուր զիս ան իմ և մի անար-
գեր , յիշէ քու ողորմութիւնք ան իմ սրտիս
բազմանքը գէպ ՚ի քեզ : Ասանկ իր մըտ-
քին մէջ աղօթք կընէր . բերանը հիշ չէր
շարժէր , աչքին արտասուքը աղբիւրի
պէս կը վազէր այ՛ առջև : Ան ճամանակը
գուժ շարժեցաւ ան իր սիրելի ծառայ-
ին վրայ , ու անոր սրտին մէջ լոյս մը ծա-
ղեց , որ երանելւոյն հոգին լցուեցաւ ան-
պատ-

պատմելի սուրբութիւնք . ձան մը եկաւ երկինքէն իր սրտին մէջ , որ կըսէր . ելի՛ր քու անկգ , ու եկու իմ ետեւէս ազգատութեան ճամբով , ես զքեզ կը հանգչեցընեմ . մի վախնար՝ ես քու հետք եմ քեզ ազատելու : Երբոր աս շարժումս աստուծոյն եղաւ ալէքսիանոսին , շատ սուրբ եղաւ սիրտը , ու այն շնորհակալ կը լար : Ասկից ետքը ասաւ իր բարեկէն ինչդատար որ ուզեց , ու փաթթեց մէկ ծրար մը ըրաւ տունաւ հարսին ըսելով , քոյր ան աստիկա մէկ պահցու բանի մը պէս . մասնին ալ հանեց իրէն ձեռքէն , տունաւ անոր , պահէ աս յիշելիքս ըսաւ , ու սպասէ ինծի . ես հիմա ժամ երթամ , ազօթք ընեմ ու կենէ հոս կըդատնամ , ու ինչպէս որ այն հաճոյ է՝ անանկ ընենք , թէ որ ուշանամ նէ սիրտդ չիթուխայ , զերէ պէտք է մեր ամեն բանը ազօթքով ընել : Ազդիկն ալ ամենալով ըսաց , տէր իմ ինչու ժամ կերթաս , հոս ազօթք ըրէ՝ որ ես ալ քու հետք ազօթք ընեմ : Երանելին ալէքսիանոս ալ անուշութիւն մը զան միտարելու համար ըսաց , չէ խաթուն , հապա պէտք է ինծի անոր ստոր երթամ՝ որ իր շնորքով եկաւ իմ քովս , ու զիս լուսաւորեց՝ և ազալեմ զինքը՝ որ մեզ փրկէ փորձութենէ :

Աս ըսելով շուտ մը ելաւ խցէն , որ հիւ մէկը չի տեսաւ . գնաց սր անձամնայ ժամին գրան առջի . ծունկ չորեցաւ , երան սրտով , արցունքն ալ աղբիւրի պէս վազե-

զելով, խնդրեց մք Խճաճնայ, որ զինքը
 պահէ փորձանքէ: Մէկ մալ ձան եկաւ
 ՚ի մք Խճաճնայ իր հողւոյն մէջ՝ որ կը-
 սէր, մի վախնար քու հետդ եմ, կազա-
 տեմ զքեզ: Ան ժամանակը փառք տալով
 այ, զնայ ծովուն մտանաեզը այ աջու-
 զելով գտվեցաւ մէկ նաւավար մը իր սան-
 տալով որ նաւը պիտոր երթար: Հարցուց
 երանելին ալէքսիանոս, երբ կուզէք ձաճ-
 բա ելել, նաւավարն ալ պատասխանեմ
 ավաւ մեր ամեն բանը պատրաստ է, հո-
 վքն ալ մեզի աջող, կուզեմ հիմա առա-
 դատա բանալ: Ըսաց ալէքսիանոս. եկ
 երթանք նաւդ, հոն քեզի ըսեմ ինչ որ
 հրամայած է. ասանկ զնային նաւը: Մա-
 լավարը ձանչցաւ թէ ո՞վ է ու ինչպէս
 մարդ է. զերէ ինքն ալ կերեր էր հարս-
 նիքին մէջ, ըսաց՝ հրամէ տէր: Երանե-
 լին ալ ըսաց. մէկ ծածուկ թազաւորաւ
 կան գործք մը զըբվեցաւ իմ վրայ, որ մի-
 այն ինձի հաւատացին, ու անանկ արաւ-
 բալու բան է, որ գիշերով պէտք եղաւ
 երթամ, տեսնելով հովք մեզի յաջողակ-
 ուստի մի ուշանար՝ շուտով ձամբաւ ել-
 լանք: Երբոր ըսեց նաւավարը թազաւո-
 րին հրամանը, վախով գողով հեմեն ա-
 ռազատաները բացաւ. ազէկ հովով սկը-
 սան երթալ: Հարցուց նաւավարը ալէք-
 սիանոսին, թէ ուր կուզեա երթալ, ան
 ալ ըսաց՝ լիբանան բաղաբը: Երբոր հա-
 տան հոն, ապաքեց ալէքսիանոս, որ
 շրայ թէ մէկը գիտնայ իմ հոս ելլալս. թէ

չէ մենձ պատիժ կուտէ թագաւորին: Եւ
 քը հանեց իր թագաւորական հագուա-
 ւը, հագաւ մէկ հասարակ զգեստ մը ու
 ելաւ նաւէն. նախն մէքեղօզները հաւա-
 տացին. ուստի ան քաղաքը հիշ մարդ չի
 մացաւ ով ըլլալը:

Երանելին ալեքսիանոս շատ կիւստիքեր
 տեսնալ աչքով երուսաղեմայ ուխտաւե-
 ղիքը. բայց մտնալով որ չըլլայ թէ հոն
 ճանչցող գտնուի, առաջ մտքը դրաւ եր-
 թալ ուռհա քաղաքը. ուր քի՛ն գտտա-
 ռակն է. ուստի մէկ քանի վաճառական
 ներու հետ զնայ ուռհա. հոն տեղը ամ
 մէն իր ստակը և իր թագաւորական հա-
 գուստին գինը. որ ճամբան ծախեր էր,
 առաւ քիչ քիչ ազրաաներու մէկ մէկ
 ծածուկ. անանկ որ մէկը մէկալին առա-
 ծը չէր գիտէր: Ինքը հագաւ մէկ մազե
 շինած լաթ մը ազրուկ, ու երթալով
 սը անձանայ ժամին գուռը՝ ազօթք քրաւ
 յանձնելով զինքը սը անձանայ, հոն տե-
 ղը բնակեցաւ: Ուխտ գրաւ որ չեմ մըս-
 նար ժամ, ինչվան որ գիտնամ, թէ ան-
 իմ մեղքս թողուցեր է, երբեմն ալ խառ-
 նըվելով ազրաաներուն հետ ազրմաթի
 կառնէր ժամ մանօղնէն: Սկսաւ հոն
 տեղը իրատ վարք մը. երեսը ծածկած կը
 պահէր, արցունքը միշտ գետի պէս կվա-
 զէր աչքէն, բոլոր գիշեր բազկաստարած
 կազօթէր. իրեն կտոր մը քնանալու տեղ
 ունէր սը անձանայ ժամին բակին մէջ.
 կերակուրը շարաթը հեղ մը երկու օնձայ
 հաց

հաց ու ջուր . ամենքը կտրեին զինքը
իր ան սիրելի ծառայ մը . զերէ իրաւ որ
ծածուկ կրնէր իր ճգնութիւնը . բայց իրեն
վարուց անուշահամութիւն ամենքը կառ-
նուին :

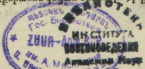
Գանք հիմա ալեքսիանոսին հարսին վրայ :
Խեղճ ազ ջիկը շատ ժամանակ պառակէն
ետեւ , երբոր ուշացաւ ալեքսիանոս .
սկսաւ լալ ինչվան դրսէն լսեցին . եկան
ներս թէ ինչ բան կայ . անալ ըսաց փրն-
տուեցէք ալեքսիանոսը , չըլլայ որ ալ չի
կրնար տեսնել զինքը . ու սկսաւ պատմել
անոր խօսքերը , իր մատնին ալ ըսաց ին-
ժի յիշելիք Թողուց . տահա ուրիշ եղած
բաները գրուցեց : Հուս մը իմացուցին
ճնողաց . անոնք ալ լսելով անանկ խօս-
քեր , սկսան շինթիլ . իրենց ուրախութիւն
սուգ ու լաց դարձաւ . երբոր առաւօտ
եղաւ լսեց Թագաւորը ու ամեն մեծաւ
մեծները և պառեցան ամենքը . սկսան
իրէք որ փնտաւել ուր որ պէտք էր չիւր-
տան : Ամեն ճամբա գլուխ կհարցնէին ,
հիշ մէկ տեղ մէկ բան մը չէին կրնար ի-
մանալ . ետքը լսեցին որ մէկ նաւ մը գի-
շերով ելեր գնացեր է յաջողակ հովով .
ասով իմացան որ ալեքսիանոս փախերէ :
Հիմա եկ տես անտանելի ցաւը կսկիծը
իր ճնողաց , ազգականաց ու բոլոր բազա-
րին . որ հրեշտակի պէս կտրեին զալեք-
սիանոս : Իսկ ալեքսիանոսին մայրը եր-
բոր իմացաւ որդւոյն փախելիք՝ մարեցաւ
ընկաւ գետին մեռածի պէս , որ հազիւ
խել .

խելքը գլուխը բերին . երբոր նստաւ սկը
 սաւ լալով ու սիրտը խշխշալով ըսել . բե-
 րէք ինձի լալիաններ՝ որ լան խեղճ ողոր
 մելի մայրս . զէրէ մենք պատճառ եղանք
 մեր ցանկալի և առաքինի նր զաւակին
 փախչելուն . եկէք ո՛վ կանայք պատուա-
 կանք , լացէք ու ողբացէք իմ վրայ . զէ-
 րէ ալ պիտոր շտեմնամ իմ սիրելի զաւա-
 կըս : Ո՛վ ալէքսիանոս ինչ ըրիր քու գե-
 ըի ծնողացդ , ինչպէս կրնամ համբերել
 շտեմնելով իմ անուշիկ որդիս , իմ աչքիս
 լոյսը , իմ փառքս ու պարծանքս . որ աւ-
 տուծմէ շատ ազանչանքով առի , ու շուտ
 մը կորուսի . քու նեղութենդ , վշտաց ու
 փորձանքներուն ևս պատճառ եղայ . զէ-
 րէ շիթողուցի քու կամացդ կէտի ողբա-
 խոհուք մեր քով կենայ : Ասիս ուր կքնա-
 կիս որդի . սօխախը մի , թէ բաց տեղ .
 որ թազաւորական ակժողի վրայ մենձ-
 ցար : Սկան բոլոր ընտանիքն ալ ձանով
 լալ ու ողբալ , ինչվան քաղաքն ալ շփա-
 թեցաւ , ու կուլային . որ անանկ յան-
 կարծ ծածկրվեցաւ ալէքսիանոս . թազա-
 ւորն ալ ու մեծամեծքը շատ կցաւին :
 Իսկ երանելին իննովկենտիոս հառմայ
 հայրապետը եկաւ եփիսիանոսի պալատը .
 ու միթարեց զանոնք ըսելով , թէպէտ
 ձեր զաւակը փախչելով աշխրթիս մեծու-
 թէ նեղութեն ու վշտաց մէջ է մարմնով .
 սակայն անիկա գիտնալով ըրաւ առ բա-
 նը , որ իր փրկունն ու պատկին պատճառ
 ըլլայ : Աւարուց ձեզի ըսեր էի , թէ մի
 կաւ

կապէք զինքը աշխարհի հետ, հապա տը-
 լէք այ. զէրէ տեսայ անոր հոգւոյն լու-
 սա որու էր. հիմա դուք եղաք պատճառ
 որ անոր սր վարքը տեսնելէն զրկվեցաք :
 Իսկ բարեպաշտ մայրը ըսաց՝ իրաւ կրօն
 սր հայրապետ, մենք պատճառ եղանք
 մեզմէ փախելուն, ու զրկվեցանք անոր
 անուշահոտ վարքէն : Հիմա ինչ բանով
 միտնալով որդեկեր գազան մայրս՝ կը-
 սեր ու ընդգով կրկամթէր զինքը. ինչպէս
 երանելի սր հայրապետն ալ չգիտանալով
 լալ սկսաւ : Ետքը գարձաւ մօրը սիրտը
 միտնալով համար ըսաց մարգարեա-
 նալով. մտիկ ըրէ իսկծուն, հաւատա-
 խօսքիս, որ քիչ ժամանակ անցնելէն ե-
 տե՛ պիտոք տեսնաս քու ալէքսիանոսդ
 ու ձերու եղ ասուն պիտոք միտնալով :
 ասանկ ըսաւ ու գնաց սր հայրապետը :
 Աս մարգարեական խօսքս մենք միտնա-
 լով եղաւ ալէքսիանոսին մօրը. բայց
 հերքեք չեղաւ. այլ սովորուծի ըրաւ ան-
 կէ ետքը, որ ամէնն օր մէկ անգամ ծո-
 վուն գիտացը կուլար ու կողքար իր որդ-
 ւոյն վրայ. ասով քիչ մը կմտնալով :
 Ասկէ՛ ի զատ ուխտ գրաւ իր տնէն հիչ
 գուրս չելլէ ինչպէս որ տեսնայ իր փա-
 խած զաւակը. նմանապէս ալէքսիանո-
 սին ընկերը ուխտեց, որ անկէ ետքը չնը-
 տի պատուաւոր տեղ մը, հապա միայն
 գունջ մը իր տանը ցած տեղ : Իսկ եփե-
 միանոս իշխանը մարդ խաւրեց իր ծառա-
 ներէն չորս գին ամէնն ծովու մօտ տե-
 ղուանք

35954. 66

դուանք , ու ամեն կղզիներ . անոնք ալ
 երթալով ու հարցնելով հիչ մէկ բան մը
 չիկրցան իմանալ ալեքսիանոսին վրայ . ու
 սանկ տրտում տխուր ասդիս անդին պար
 տելով դարձան իրենց տիրոջը բով : Մէկ
 տարիէն ետե եկաւ հոս ան նաւապարհ ,
 որ զալեքսիանոս տարեր էր ծովուն ան
 դի երեսը՝ իջ լիբանան , ամեն բանը
 տեղն ի տեղը պատմեց . ու ինչպէս իր
 հաղուտար փոխելով հրամայ որ հիչ մէ
 կուն չիմացնեն : Ան սահալքը շուտով
 մարդիկ խաւրեց եփիսիանոս լիբանանու
 քաղաքը . հոն հասան իմացան որ՝ ա
 նանկ մարդ մը եկեր է , ու գնացեր է ուս
 հա ուրիշ մարդիկներու հետ . ասոնք ալ
 շուտ մը հեռն ուսհա գացին . հոն ալ
 ասոր անոր հարցընելով , բան մը չիկր
 ցան իմանալ ալեքսիանոսին վրայ . ալ ճա
 րերնին հասնելով հուզէին եւս գառնալ ,
 առաջ մէյ մը գնացին մը նծածնայ ժամ
 քիչ մը աղօթք ընելու համար . երբոր ո
 զորմութի կուտային ան տեղը բոզ աղ
 քաաներուն , հոն անոնց մէջ գովեցաւ
 երանելին ալեքսիանոս . ուստի անոր ալ
 սուին սղորմութի չըգիանալով անոր ով
 բարը . իսկ երանելին ալեքսիանոս շնոր
 հակալ եղաւ այ , որ անդրաւար աղքատ է
 դաւ այ համար , ինչիան իր ծառաներէն
 սղորմութի առաւ : Ետքը եփիսիանոսի
 ծառաները գնացին ժամուն գուռը ու
 զօթք ընելու համար . իսկ երանելին ա
 լեքսիանոս կեցաւ ծածուկ մէկ դաւ տեղ
 մը

մը երեսը գոց, ու մտիկ կընէր՝ որ ինչ
 ազօթք կընեն: Անոնք ալ լալով ու ող-
 բալով մը անձամբայ առջև՝ կըսէին. ո՞վ
 տիրուհի և երկնաւոր Թագուհի. ինչու
 չողորմեցար խեղճ ծնողացը ալեքսիանա-
 տին մեր տիրոջը, որ անզրտար ողորմած
 ու բարեպաշտ ըլլալով՝ հիշ մէկ մտիթա-
 րուի մը քեզմէ չեղ-տան իրենց սիրելի զա-
 ւակին համար: Ինչպէս երթանք անոնց
 առջև, ինչ խապար տանինք, որ կապա-
 տեն մէկ մտիթարուի բան մը մեզմէ լսել:
 Իսկ երանելին ալեքսիանոս լսելով աս
 խօսքերը իր ծառաներէն՝ սիրտը կո-կը-
 տրտէր իր ծնողաց վրայ. ու ծածուկ աը-
 ցունքը թափելով՝ կազօթէր. տէր մի յան-
 դիմաներ զողորմելիս՝ իմացնելով ատանց
 իս. այլ ողորմէ իմ խեղճ ծնողացս. մտի-
 թարե՛ զանոնք՝ որ ինձ անարժանիս հա-
 մար կ'վշտանան: Ետքը գնացին ծառա-
 ները արամուք և տիրուք. ան ժամանա-
 կը դարձաւ իրեն երանելին ալեքսիանոս,
 ու ըսաց. ո՞վ անարժան ալեքսիանոս՝
 տնա ինչդտար կարամեցնես բու բարե-
 պաշտ ծնողդ. քեզի ալ պէտք է որ տա-
 հա աւելի վիշտ և նեղութի բաշեա. ու
 հիշ մէկ հանգատուի մը մտիթարուի մը
 չեղանաս: Ահից ետքը սկսաւ ալ աւե-
 լի անտանելի նեղութի ու շարշարանքով
 նեղել զինքը. երեսը ծածկելով՝ հիշ չէր
 ուզեր աշխարհիս մէկ ազեկութիւր ու գե-
 ղեցկուիւր տեսնալ. չէր ուզեր ամենեկին
 ուրիշի հետ խօսելով քիչ մը մտիթար-
 լիւ:

Շիւ : Թե որ մէկը հարցնէր երանելւոյն՝
 ինչու համար աչու՛րներդ քոցեր եւ, պա-
 տախանն : կուտար . աչիս կցաւի երբոր
 լուսոյն դէմ կնայիմ .

Ասանկ կերպով կեցաւ երանելին աչք-
 սիանոս ուռհա քաղցին մէջ տասն և եռ-
 թը տարի . երկու անգամ տեսաւ զՍբ
 դաստառակը քիփ անձեռադործ պատկե-
 րը, ու միտիծարուեցաւ իր անշափ սիրո-
 վը, որ ունէր ՚ի քն : Անկեց ետքը զԹա-
 լով անձ իր ծառային վրայ, խրկեց շատ
 հրեշտակներ . որ անոր հետ քլալով միշտ
 միտիծարեն . անոնք ալ ամենն որ երևնա-
 լով կստիծարէին զերանելին ինչվան որ
 մեռաւ : Մէկ որ մըն ալ երբոր ժողովուր-
 դը միաբան ազօթք կրնէին ջերմեռան-
 դութքն ո՞ր անձանայ ժամը, մէկ ամուր
 ձան մը եկաւ անձանայ պատկերքէն, որ
 կրտէր . բերէք իմ քովս զմարդն այ . եր-
 բոր լսեցին մարդիկը՝ արմնաւով ամեն-
 քը ահաւ դողաւ մէջ ընկան . չէին գիտէր՝
 թէ ո՞վ է մարդն այ ըսածը : Արկորդ զ-
 րը կէնէ եղաւ ան ահաւ որ ձանը, կէնէ
 չիմացան որ, ո՞վ է եղեր ան մարդը : Իսկ
 երբորդ օրը ան ձանը տահա ստակալի կեր-
 պով իմացաւց տեղն ալ ուր կհանդչէր և
 րանելին աչքսիանոս՝ ըսելով . ան է մար-
 դըն այ՝ որ Ֆիլան տեղ աւ ժամին քակը
 կրնակի . բերէք իմ քովս : Ան ժամանա-
 կը խրկեցին ժամուն քահանան, որ եր-
 թայ զանէ զերանելի մարդն այ, ու ժամ
 խօթէ . զէրէ իմացան ալ որ, ան քահա-
 նային

նային երևնալով երազի մէջ սբ կոյս անձա
 ծինը՝ իմացուցեր էր տեղը, ուր կբնակէր
 սբբ՝ ժամին բակը պզտի դրան առջև. ու
 բեր էր որ ժամը խօթէ զմարդն այ. զէ
 րէ լաւեցաւ իր ազօթքը այ առջև. շատ
 նեղութի և ճգնութի քաշեց այ անուան
 համար: Քահանան ալ ծունկ չոքեցաւ և
 բանելոյն առջև, ըսաց. հրաման կբկան
 չէ զբեզ սբ անձանքը մտիր ժամ. իսկ և
 բանելին շատ խոնարհ ըլլալով, ըսաց հէ
 զուք. չէ սիրելի ինձի չիտրկուեցար. ես
 մեղաւոր մարդ մի եմ. չես գիտեր որ ես
 հոս կեցող աղքատներուն մէկն եմ, քա
 հանան ալ ըսաց. խիստ աղէկ գիտեմ որ
 հրամանքդ ես. եկու սբդ այ որ երթանք
 բռնելով ձեռքէն ժամ խօթեց. ամենքը
 որ հոն տեղը ժողկեր էին կապաւէին բաղ
 ձանքով, թէ երբ պիտոր գայ մարդն այ.
 երբոր տեսան նէ վրան թափելով կհամ
 բուրէին զինքը, ու օրհնուի կինդրէին.
 ուրախութի կսէին, թէ մեծ ողորմա
 թի ըլլաւ անձ առ քաղաքիս՝ յայանելով
 մեզի առ սբս: Ազօթքը լամնալէն ետև,
 ըսաց քահանայն ալէքօխանոսին, բան մը
 կինդրեմ հրամանոցմէ՝ պէտք է որ կա
 տարես. սբն ալ ըսաւ ինչ բան է. ըսաց
 քահանան, կինդրեմ որ քիչ մը սպասես
 ինձի. երթամ անէն կերակուր բերեմ որ
 ուտելով քիչ մը ոյժ առնուս: Սուրբն
 ալ ըսաց գիտուս վրայ. երբոր քահանան
 տուն դնաց բան մը բերելու, մտածեց
 երանելին ալէքօխանոս թէ իր բարի վաղ

քը իմացուցեցաւ ան բաղքին մէջ . ըսաց
 պէտք չէ որ ալ մտամ հոս , ու փառք լե-
 տնիմ որուն արժանի չեմ : Ուստի տաճա-
 քահանան չեկած , ելաւ սուսիկ փուսիկ
 ան բաղքէն , ճամբա ընկաւ գնաց լաւ
 դիկէ քաղաքը . հոն ալ ճանչցան պաղի-
 սիները , որ ուսայէն եկեր էին : Երբոր
 իմացաւ աղքատիանս մտածեց անկից ալ
 ելել երթալ տարան . հոն կսէ հիչ մէկը
 չիկրնար ճանչնար զիս . գտաւ մէկ նաւ
 մը՝ որ պիտոր երթար տարան , ազաչեց
 որ ինքն ալ տանին . նաւապետը իմանալ
 լով անոր առաքինութիւնը երեսէն , ըսաց՝
 եկոր մտիւր մեր նաւը ծառայ օյ , ինչ կե-
 րակուր ունինք նէ իշտե բու առջեդ :
 Մտաւ օրն աղքատիանս նաւը . երբոր
 հասան ծովուն մէջ , տեսաւ երանելին ա-
 լէքսիանս մէկ տեսիլ մը , որ սատանա-
 ները ժողված խորհուրդ կնէին՝ թէ ո՛վ
 կրնայ յաղթեր ասոր զերէ ասոր ուժը ու
 համբերուիլ քարի պէս ամուր է . պաղի-
 սատանաներ ըսին , թէ կուզենք ասոր
 յաղթել , ուրիշ բանով չենք կրնար յաղ-
 թեր , եթէ ոչ իր բուն քաղաքը ձգենք ,
 որ հոն ճանչնալով իր ծնողքը , կրկորսնց-
 նէ ամեն բարի գործերը : Երբոր ար-
 թընցաւ երանելին աղքատիանս , սկսաւ
 աղօթք ընել . մէկ մըն ալ յանկարծ սաս-
 տիկ հով մը փրթաւ , ամպերը չորս դիկն
 ժողվեցան , մութը պատեց . ծովը անանկ
 կատղեցաւ որ՝ նաւը վտանգի մէջ ընկաւ .
 տեսաւ նաւապետը որ ճար մը չիկրնար
 ընել .

ընեք կոր, Թող տվաւ հովին առջևը՝ ուր
կուզէ երթայ . հովը բշեց բշեց բերաւ
ինչպէս հասնայու գիմաց . հոն ահամայ
եղան ան ձեռք անցնելու :

Սուրբն ալեքսիանոս ելլալով իր բուն քա-
ղաքը՝ աղիքը կտրակեցաւ . սկսաւ ինդրել
աստուծակն ո՞ր անձանին բարեխօսու թի՞-
բեկով . Տէր իմ տեր՝ մի Թողուր որ թըշ-
նամեացս խորհուրդը կատարվի իմ վրայ՝
չըլլայ թէ պարծենան վրաս . այլ քու
ձեռքդ հասնի ինձի : Ետքը ինքն իրեն
մտածեց ըսաց՝ թէ ուրիշ ծանրութիւն
չտամ իմ հօրս տունը երթամ : ուր հիչ
մէկը կարող չըլլան ճանչնալ զիս այլ զը-
րու թիւն , ու երկար աղօթք քրաւ լալով .
ետքը գնաց գէպ՝ ի հօրը պալատը : Ճամ-
բան տեսաւ որ իր իշխան հայրն եփեմիա
նոս կուգայ կոր՝ անորիտս Թաղաւորին
սեղանէն ելած մենձ պատուով . շատ զին
ւորներ կային հետը , իրեն ու Թաղաւո-
րին , որ անոր հետ իրիկեր էր պատուոյ
համար . առջևէն կերթար սեղան թա-
ղաւորական : Չէրէ սովորութի էր թա-
ղաւորաց , ու նշան մեծ սիրոյ , երբոր մէ-
կը Թաղաւորին սեղանը կուտեր , ետքը
կհրամայէր Թաղաւորը՝ որ հետը սեղան
տանին իր առջև դրած կերակուրներէն .
անանկ գլխի վրայ դրած կտանէին առ-
ջևէն . նաև Թաղաւորական երգօղներ
կերթային քովէն : Իսկ երանելին ալեք-
սիանոս տեսածին պէս երեսը բացաւ .
գնաց հօրը գիմաց , ցած ձանով ըսաց .

այ սիրուն համար մտիկ գիր ո՞վ անձանք
 իշխան . երբոր լսեց բարեպաշտն եփի
 միանոս աղքատին ձանը , կանկ առաւ կե
 ցաւ . ըսաց ալէքսիանոս . օտար երկրէ ե
 կած եմ , շունիմ մէկ տեղ մը . հրամանքդ
 լուսնէ զիս քու կորսնցուցած որդւոյդ
 համար , որ ան արժանի ընե՞զհրամանքդ
 տեսնել զանի . Երբոր եփիմիանոս լսեց
 իր կորսնցուցածը , աչքը արցունքով լց
 վեցաւ , չէր կրնար բռնել . հրամայեց
 զինւորներուն՝ որ բերեն ան աղքատը իր
 պալատը : Երբոր հասաւ իր պալատը ,
 առջևը բերել տուաւ . իր կնոջն ալ իմա
 ցուց . ըսաց որ խիստ կսկծցուց իմ սիրտս
 ան աղքատիկը , յիշելով իմ ալէքսիանոսս . ան
 ժամանակը երգութիւն ալ սկսան լալ ու ող
 բալ՝ ըսելով . ո՞վ անուշիկ որդեակ , ո՞ր
 ես , անունդ կ'իշուի դու չես երևնար :
 Զինւորներն աղքատը բերելու առնն ը
 սին իրեն՝ թէ ինչ ըրիր ո՞վ աղքատիկ՝ ո
 ղորմեծ ծնողաց մեր տիրոջը ալէքսիանո
 սին , յիշելով անոնց առջև կորսրված որ
 դին , հրմակ ո՞վ կրնայ մոխթարել զանոնք .
 զգուշ կեցիր մէկ մալ անանկ բան չիս
 սիս . հիմա եկ երթանք կուզեն զքեզ : Իսկ
 երանելի ալէքսիանոսին աչքերը ուռած
 էր շատ արցունք թափելն , տեսնելով
 իր հայրը իր աունը՝ դէմքը բոլոր փոխ
 լած էր շատ պաք բռնելն , ու անդտար
 նեղութեց և ճգնութեցն . ուստի հիչ մէ
 կը չէր կրնար ճանչնար զինքը . ան ալ իր
 սիրելի ծառային կամքը կատարելու հա
 մար

մար ծածկեր էր՝ որ չիճանչցա՛ւ ի մէկէ մը .
 որ հոն ալ էր հօրը տան մէջ սատանային
 գլուխը ճգմէ : Ասանկ տարին զանի հօրը
 առջև . նստեր էր մայրն ալ , և յիշելով է
 բննց որդեակը կալային : Հարցուց եփե-
 միանոս , ուստի՞ կալուս որդեակ . ինչու
 համար այդչափ քաշուած ես . սքն ալ ը-
 սաց . օտար աշխարհէ եկած եմ . մարմ-
 նոյս կողմանէ ալ շատ նեղութի ունիմ ,
 զերէ առողջ չէ ստամարսս , տկար է : Ե
 փիմիանոս ալ ըսաց առջև կեցած զինուոր
 ներու . ո՛վ որ կալէ աս աղքատիս հօգը
 իրեն վրան առնուլ ինձի համար , ես ան
 մարդը մեծցընելով իշխանու՛ն կհասցնեմ .
 ու իմ գուժս միշտ անոր վրայ ըլլայ : Ան
 ժամանակը զօրապետն ու լուսնաբաւ անու-
 նով որ ինքը սնուցեր էր երանելին ալէք-
 սիանոս պզտիկուց ըսաց . տէր իմ՝ ես կը-
 նեմ ասոր ամեն բանը ինչ որ հրամայէք
 նէ . եփիմիանոս ալ աղքատը տուաւ ու-
 լուսնաբաւի ձեռքը : Իսկ ալէքսիանոսին
 մայրն ալ ըսաց : աղէկ պատի՛ւ ըրէք աս
 աղքատիս , ու մեր սեղանէն մեզի հետ
 ուտէ . զերէ աչքը նման է ալէքսիանոսիս
 աչքին : Սկաւ նորէն լալ ու ողբալ ալէք-
 սիանոսին վրայ , իբրև թէ նոր ան օր
 բաժնու՛ածի պէս . ո՛վ որդեակ ո՛ւր ես
 կըսէր . ո՛վ պէտ կընէ քու վրադ . եփե-
 միանոս հայրն ալ յիշելով ալէքսիանոսը՝
 ան օրը հիշ չէր դադրէր լալէն . ու կըսէր ,
 գուժս անզտար ընկաւ ան աղքատին վրայ
 որ կարծես թէ իմ որդիս է . ասոր հա-
 մար

մար կրտեմ, որ իմ արեքսիանոսիս սիրոյն
 համար սիրենք զինքը . զէրէ բիչ մը կնամ
 նի կոր արեքսիանոսիս . հրամայեց որ մեկ
 ազէկ խցիկ մը շինեն իր տանը գրան քով .
 կուզեմ որ կրտէ ամիկն որ ելլալու ու մա
 նալու ատեն տեսնամ զան պատուելի աղ
 քատը, ու խօսիմ հետը, որ շինտնամ
 իմ կորսնցաւցած մարգարիտս : Հաս ան
 դամ հայրը կանչել կուտար իր սեզանը,
 նա ալ չէր երթար կերակուր շնմ կրնար
 ուտեր ըսելով, հիւանդտա եմ . անոնք ալ
 աւտալով թող կուտային իրեն կամբին :
 Մայրը երբոր ծովուն վրայ պիտոր եր
 թար լար իրեն որդին . առաջ կուգար որ
 տեսնէ, ու խօսի հետը . որ էր սուգը ու
 կակիծը աւելի շատնայ : Ան օրէն որ եկաւ
 արեքսիանոս իր հօրը տունը, սուգը ու
 կակիծը շատցաւ իր ծնողաց վրայ . զէրէ
 երբոր կրտեանային զերանելին, կրտոր
 կտոր կը լար անոնց սիրտը . ու չէին կր
 նար իմանալ . զէրէ ամ ծածկեր էր : Չար
 սատանան ալ առ բանս ձեռք առնելով
 պատա պատերազմիլ սքնս դէմ . զէրէ ծա
 ուաներուն սիրտը տակաւի մը ձգեց . իր
 բն թէ իրենց տիրոջը վրայ զթալով, ու
 կից եկաւ կրտէին առ անիծեալ աղքատս,
 առ տանս բօթը եզաւ, որ մտացած արտ
 մութիւր նորոզեց . ասանկ խօսքեր խօսե
 լով երանելոյն դէմ վրայ կվազէին, կփեռ
 տէին մօրուքը, մազէն կբաշէին, կծեծե
 ին ուլուն պիտսէն գաղտուկ . իսկ երանե
 լին արեքսիանոս հիչ չէր իմացներ ուլուն
b
պիտ

պիտոսին ծառաներէն քաշած նեղութիւն-
 քը : Իբրաւ որ ասանկ կշարչարէին զերա-
 նելին իր ծառաները . բայց ան միշտ կը-
 մտնէր զինքը . զերեւան օրէն որ ան
 հրեշտակներ խրկեց , հիշ չէին հեռանար
 ամեն օր երեւնալով կիսօսէին սրբն հեռ-
 նա ալ անսնցոն , մտնէր անեւ իմ կորհնէր
 զանձ . որով քաշած վիշտը նեղութիւն հիշ
 բանի տեղ չէր սեպէր : Երբոր կուգէր ալ
 լէքսիանոսին մայրը երթալ ծովու վրայի
 խուցը լալու համար , առաջուց կուգալ
 ին ծառաները կքաշկուտէին զերանելին ,
 կշարչարէին , կանարգէին , կըսէին . եւ
 կորէր ասկից անիծելի և շարագլուխ աղ-
 քատ , որ շիտեանայ զքեզ մեր խաթունը .
 իսկ երանելին կերթար կիստեղ մօտ ան
 տեղը , ուր որ մայրը իր լացը ու ողբը պի-
 տոր ընէր . որպէս զի ինքն ալ լալով քիչ
 մը մտնէր :

Մեկ զատ խուց մը պալատին մէջ , որ
 գէպ 'ի ծովը կնայէր , կուգար խաթունը
 ամեն իր ընտանեօքը , լալով ու ողբալով
 կիսօսէր . ով շարժուն ծով զնն մի կերար
 իմ զեղեցիկ ալեքսիանոս ' իմ սիրուն զա-
 ւակս . որ իմ երան սրտիս մտնէր անեւ
 էր . ան էր իմ առջինն կս ու ետքի զաւակս .
 աղօթքով խնդրեցի , փափաքանօք դուայ ,
 շուտ կորուսի : Ով աւետարներ հովիկ ,
 մեկ աւետեանայ խաղար մը ունիս իմ ալեք-
 սիանոսս , վայ ինձի սիրտս կըկարտի , հօ-
 գիս կհատի կմաշի , ու չեմ մեռնիր . քա-
 ղով ծեծեցէք որդեկեր գազան մայրս .

տէր ան իմ, որ ողորմեցաւ անարժան ծառայիս . դարձաւ ըսաց հրեշտակապետին . կազաչեմ գրեզ ով սք հրեշտակապետ , ինձ քիչ մը ժամանակ տուր , որ իմ վարքս տեղն ի տեղը գրեմ , ինչպէս որ ան հրամայեց ինձի : Երբոր քովը եկաւ ուլուն պիտս իր հոգացողը , ըսաց երանելին . ով ուլունպիտս , այ օրհնութիւնն վրադ ըլլայ , ու բու աշխատուե՞գ կեօրէ հատուցանէ . զերէ աղէկ պահեցիր զիս : Մնանապէս մենձ իշխանին եփիմիանոսի՝ ու բարեպաշտ խաթունին տայ ան փոխաբէնը իրենց բարեացը , ու միտթարէ զիրենք պանդուխտ զուակին վրայ : Էլ մնա կինդրեմ որ բերես ինձի թուղթ ու թանաք՝ զերէ պէտք է . ան ալ ինչ որ ուզեց նէ ալէքսիանոս շուտ մը բերաւ :

Մէկ կիրակի օր մըն ալ մենձ պատրիարքարանին ժամին մէջ , ուր շատ մարդիկ ժողված էին , ձան մը եկաւ երկինքէն , թէ իրեք օրէն ետքը քովս կաննեմ զսք այրն այ : Երբոր աս ձանս լսեց քաղցին հայրապետը , հրաման հանեց որ իրեք օր պաք պահեն ամեն ժողովուրդը , չըլլայ թէ մէկը զանց առնէ , որ զուրկ չիմնայ սք մարդուն օրհնութենէն . և ինդրեն յայ՝ որ յայտնէ մեզի ան սք մարդը : Երբոր երանելին ալէքսիանոս գրեց լման իր բոլոր վարքը , երկուճան դէմ ըսաց ուլունպիտսի . զիացիր ու միտքդ պահէ իմ խօսքս . վազը պիտոր ազատիմ իմ վշտացս . աս թուղթս՝ որ գրեցի իմ վարքս է , թող

առ

առնեն կարգան ասիկա , որ իմանան : Ու
լուծալիս չէր իմանար որ ինչ կմարդա
րեանար օրն , չէր կրնար հաւատալ թէ
պիտար մեռնի . թէպէտ գիտեր որ՝ բարի ,
պահեցող ու ընտրեալ մարդ մի է : Աս
ալ ըսաց երանելին այլքբանեսս , թէ տան
տղաքը ու ընտանիքը շատ նեղելով չար
չարեցին զիս , որ քեզի չէի իմացներ : Ա
սասօտը ուլուծալիս զնաց պատմեց աս
ամեն բանս խաթունին . ան ալ ըսաց ,
ով որդի իրաւ կրեմ քեզի , թէ որ իր
խօսքին կեօրէ մեռնի ասօր նէ՝ մենծ օր
է . զէրէ իմ սիրտս ալ կգուշակէր անոր
սրբութեան :

Երբար խաթունը կիսուէր ուլուծալիսին
հետ ան օր մարդուն վրայ , հինգ շաբթի
որ՝ մենծ շիւթու թի եղաւ քաղքին մէջ -
ամենքը եփիմանոսին պալաար կվաղե
ին՝ որ զմարդն այ գանեն : Ան ժամանա
կը ուլուծալիս վազեց դէպ ՚ի օրն , տե
տաւ որ նոր աւանդերէր իր մաքուր հո
գին այ ձեռք , ու երեսին լոյս կծագէր -
վաղելով զնաց պատմեց այլքբանոսին
մօրը լալով , ան ալ սկսաւ լալ : Մէկ
մտալ եկան հասան եփիմանոսին զօրքը ,
պատրաստեցին ակժող թագաւորին ու
հայրապետին , զէրէ հոն պիտար գային ,
որ տեսնեն զմարդն այ : Ասան զի ան օր
սնտրիս թագաւորն իշխաններով եկեր
էր մարկիանոս արքեպիսկոպոսին բով ,
որ պատարագ կմատուցանէր : Եսեկար
Ծակի մէկ սարսափելի ձան մը եղաւ պալ
տաւ

տարազին մէջ՝ որ կրտեր. եկէք իմ բովա
 ւած աշխատեալք, ու եւ զձեզ կհանդէշ
 ցնեմ. առ ձանս ամէկնք լսելով՝ ահա
 գողտ մէջ ընկան: Նորէն ան ահաւոր
 ձանք ըսաց, եփիսփանոսին առնը փնար
 ունցէք զմարդն ոչ, որ դայ հանդի իմ
 բովա: Ան ժամանակը սնորհա թագա
 ւորն ըսաց եփիսփանոսի. բու առնդ ա
 նանկ նք մարդ ունիս, մեզի չիմացուցիր
 որ մենք ալ արժանի ըլլայինք անոր օրհ
 նութեանը. եփիսփանոս ալ ըսաց, զհոն
 ւած որ անանկ նք մարդ ըլլալը իմ առնս
 չեմ գիտեր: Երբոր ընցաւ պատարագն
 զնացին ամէկնք եփիսփանոսի պալատը.
 Թագաւորն, հոռմայ հայրապետն, մար
 կիանոս արքեպիսկոպոսն, մենծ իշխան
 ներն, Թագուհին, մեծամեծաց խաթուն
 ները, ու զբեթէ բովանդակ քաղքին ժա
 զովուրդը. բայց ժողովուրդը պալատին
 դուրս մնացին. իսկ մեծամեծները երբոր
 մտան պալատը, տեսան լոյս պայծառ
 ան լուսով գնացին սրջն աղքսփանոսին
 խուցը. հոն երաներոյն մարմինը կրակի
 պէս կվառեր, ու իր լուսովը ան տեղ
 կլուսաւորէր: Մտնացին համբուրել
 զերանելին, տեսան Թուզթ մը ձեռքը.
 եփիսփանոս ալ դողալով ըսաց. սիվ նրդ
 նյ, որ ասանկ աղքատութի մեր բով կե
 ցար, ափսոս որ չիճանչցանք զհրամանքդ՝
 որ աւելի պատիւ ընէինք քեզի. ձեռքի ե
 դած Թուզթը մէկ քանի հոգի կուզէին
 առնալ, չիկրցան. ետքը հայրապետը ա
նաջ

նաջ եկաւ, աղաչեց զնրն որ Թուղթը
տայ. ան ալ բացաւ նր ձեռքը սոջ մար
զու պէս. նր հայրապետն ալ ձեռք պագ
նելով առաւ Թուղթը, տուն ալեգիտ
սին իրեն գրագրին. հրաման եղաւ ամ
մէնքը սուս կենան, մտիւճնն սրջն գրած
վարքը: Այնգրոս ելաւ մէկ բարձր տեղ
մը ու սկսաւ կարգալ. ամմէնքը բերան
նին բաց մտիկ կրնէին:

Թուղթին սկիզբը ասանկ գրած էր. Օրհ
նեալ է տէր իմ քն ան որ կատարեց իմ
բաղձանքս՝ որ՝ ունէի պղտիկուց ՚ի վեր,
աղաատեց իս Թշնամուդն ձեռքէն իւր զգ
րութ, ու հրամայեց ինձի որ աստանային
գլուխը փորտս իմ հօրս տունը: Երբոր
լեց եփիմբանոս աս խօսքս՝ կանչելով ը
տաւ. ինչ կուզէ ըսել աս խօսքս. հան
տեղն էր սրջն ալեքսիանոսին մայրն ալ,
ու իր խալթուն ընկերը. երբոր անանկ
կանչեց եփիմբանոս, մայրն ալ ըսաց.
վայ ինձի, աս խօսքը ինչ պիտի ըլլայ.
զերէ միշտ կասկածանքի մէջ էին, ու ի
րենց սիրաբ կվկայէր. Թէ շատ նման է
մեր որդւոյն, չըլլայ Թէ աս ըլլայ տէր.
բայց չէին կրնար իրենց կարծիքին վրայ
ամուր կենար. զերէ ան կծածկէր իր նրն
անտնցմէ. հիմա ան խօսքէն բացունչաւ
իրենց այքը, իմացան որ իրենց որդին է.
սկսաւ մայրը կորսնցնել խելքը, ու մար
միկ. վրայ հասան Թաղու հին ու մեծաւ
մեծներուն կանայքը. կյորդորէին ու
սիրտ տալով կրսէին, ինչ եղաւ քեզի, ինչ
չու

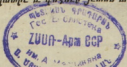
չո՛ւ կհաղցնես սիրտդ, կեցնի՛ր համբերե՛
քիչ մը, տեսնենք ինչ գրե՛ր է: Ան շփո-
թութեան մէջ դազրեցուց այեղիտս կար-
դալը. քիչ մը անցնելէն ետև ըսաց թա-
գաւորը. ալ հերիք է, մի շփոթիք, թող
ասուէք որ կարդայ. իմանանք ուրիշ գրած
բաներն ալ: Նորէն սկսաւ այեղիտս կար-
դալ, որ ասանկ գրած էր: Ողջոյն սք
հայրապետին, ու մենծ թագաւորին, ու
ամենուն: Ըստ սիրով ողջոյն իմ բարե-
պաշտ ծնողացս. կազաչեմ մի շփոթիք,
մի խռովիք. պէտք է ձեզի առաւել ու-
րախ ըլլալ, որ ես ճամբա բացի ձեզի յա-
ւիտենական կենաց. մի շատ շաք ու ող-
բաք կազաչեմ: Ըսաց սքն մայրը. ո՛վ
սք հայրապետ՝ ինչ կըսէ աս սքս, չըլլայ
թէ իմ որդիս ըլլայ: Թագաւորն ալ նս-
րէն հանդարտեցուց ըսելով, համբերե՛
խաթուն համբերե՛. երբոր սկսաւ կար-
դալ ան բանը որ կըսէ. ես եմ ալէքսիա-
նոս որդին մենծ իշխանին եփեմիանոսի,
ու իմ մօրս աննա խաթունին, ու իմ ըն-
կերս իմ քուրս է. ինչվան աս խօսքս ճո-
րով սուս կեցան. բայց երբոր աս բանս
լսեց հայրը, առիւծի պէս պոռալով վա-
զեց սքն քով, փնտեց նշանը վզին վրայ,
ու գտաւ. մէկէն մէկ կանչեց, թէ իրաւ
իմ ալէքսիանոսն է. մայրն ալ երբոր լսեց
թղթէն ալէքսիանոսին անունը, խելքը
կորսնցնելով մեռելի պէս ընկաւ. մէկէն
վրայ վազեցին թագաւորն ու ուրիշ մե-
ծամեծ կնիկներ՝ քուրզարնելով կանչելով
կանչ

կանչելով ճորով խելքը գլուխը բերին :
 Ետքը թագուհին բռնեց ակօսիանոսի
 մօրը ձեռքէն , բերաւ ո՞ր որդւոյն քով .
 հայրը գերկը առեր էր իր որդին կրկան
 չէր , իր երեսը երեսին վրայ կոնէր , կը
 պագնէր ու չէր կիշտանար : Իսկ մայրը
 եկաւ մօտիկ , բնեւոր որդւոյն վրայ՝ կը
 աէ . ով որդի , իմ յոյսս , իմ անուշիկ զա
 ւակս , իմ մխիթարանքս . թէ որ կենդա
 նի ես , խօսէ՛ քու ողորմելի մօրդ հետ :
 Աս բառ ու մէկ մնայ խելքը կորսնցուց՝
 գլորեցաւ . հոն ըլլողներն ալ թողուցին
 զո՞րն , սկսան մօրը վրայ հօդ բնել ու ա
 նոր ցաւակից ըլլալ . նորէն խելքը գլու
 խը բերին . սկսան Թագաւորը ու հայրաւ
 պետը ըսել , խաթաւն մի առանկ սիրազ
 կակծցներ , մխիթարէ՛ զքեզ մտածելով
 քու զաւակիդ սրբուիք . եփիմիանոսս ալ
 զինքը հանդարտեցուց , սկսաւ մխիթա
 բել զխաթաւնը . խելքդ վրայ ժողովէ՛ ը
 սաւ , ու սիրազ ամուր բռնէ՛ . իրաւ որ
 կարօտ մնացինք , ողջ շտեմանք մեր զա
 ւակը , բայց հիմա կտեանենք կոր , ու սը
 բուի՞ն հօտ ալ առինք մեր զաւակէն . Է
 բանելի ենք , որ արժանի եղանք ո՞ր մար
 դուն ծնող ըլլաւու : Ետքը ըսաց մայրը .
 երեսուն և երեք տարի է , որ իմ ո՞ր զա
 ւակս ազգատուի՞ն մէջ կեցեր է . բերեք
 հիմա փառաւոր հազուսաներ ինչպէս որ
 կվայլէ իմ սուրբիս : Ան սահալծը պաա
 բաստեցին Թագաւորական աթոռ , ու
 ո՞րը վրան նստուցին . և իր սակիէ ու մար
 գրակէ

գրտե բանած հազուսոր հազուցին : Ան
 ժամանակը եկաւ սքին ընկերը , ու անոր
 տուած մասնին ձգեց վրան ու ըսաց ,
 հրամայէ ան բու յիշելիքդ , որով յոյս
 տուեր էիր ինձի թէ համբերէ ինչ վան
 դամ . աս էր բու սք գալդ . հիմա իրաց
 նէ եղայ այրի , ան...եր ու անգլուխ . ա
 սանկ չորս դիէն պատելով սքին մարմինը ,
 կուլային սքին պանդխտու թէ վրայ , աղ
 բատուէր , նեղուէր , չարչարանքին ու ի
 բնեց կարօտ մնալուն . մանաւանդ որ ի
 բնեց բովն էր , շիկրցան իմանալ . անանկ
 մէկ ողբ մը եղաւ որ բարասիրաներն ալ
 լաց կչարժէին : Քաղքին ժողովուրդն ալ
 երբոր լսեցին թէ ան սքը եփիմիանասի
 դաւակն է եղեր , ժողվեցան պաշտօնին
 չորս դին պատեցին , լալու ձան ներսէն
 լսելով իրենք ալ գրտէն կողբային , ու եր
 նեկ կուտային սքին ալէքսիանասի :

Ան դիշեր բոլոր խունկ ծխելով , մամեր
 վառելով ու հողեոր երգ ընելով արթուն
 կեցան , կէս մը ուրախուք կէս մը լալով
 անցուցին ինչվան առաւօտ : Արբոյն մար
 մին ալ երբեմն կհանդարտեր , երբեմն
 կվառեր կրակի պէս . ու անուշ համ կհա
 նէր որ կզմայրեցնէր անինքը : Երբոր ա
 ռաւօտ եղաւ , ուղեցին հանել սքին մար
 մինը , բայց շիկրցան . զէրէ անզաար ժո
 ղովուրդ լեցուեր էր՝ որ անցնելու տեղ
 չիկար ճամբան . ետքը տեսան որ ճար
 չը լար կոր ճամբան բացվելու , հրամայեց
 թաղաւորն որ զինուորները ճամբա բա
 նան

նան վանակելով զժողովուրդն. ասանկ ճա-
 րով ճամբա բացվեցաւ : Զբաման գնաց
 որ ամեն ժամերէն քահանաներ գան ե-
 կեղեցական զարդերով . եկան ամենքը
 մենձ թափօր կապեցին . ու անանկ փա-
 ոօք անուշ ինկերով մամեր վառելով ու
 օրհնուիք հանեցին սբն ժարմինը , և տա-
 րիննք պետոս և պօղոս առաքելոց ժամն՝
 ինչվան որ ուրիշ աղւոր ժամ չինեն : Ծա-
 նապարհը եկան հիւանդներ , ու երբոր
 մօտեցան սբն , իսկոյն առողջացան , ու
 կփառաւորեին զսն : Իրեք օր քաղցին
 մեծամեծները շիշեռացան ժամէն , սբն
 ալէքսիանոսին ծնողաց քով կենալով կը-
 մբիթարեին . նմանապէս բոլոր ժողո-
 վուրդը կուգային կարգնէին սբն մար-
 մինը : Ասկից ետև կարգացին բոլոր սբն
 վարքը որ կարգաւ ամեն բանը գրեթէ եր-
 Ետքը շինեցին ծնողքը մէկ գեղեցիկ ժամ
 մը , հոն գրին սբ նշխարքը երանելոյն
 ալէքսիանոսի . իրենք ալ եզան սպասա-
 ւոր գերեզմանին , մէկ դի ձգելով իրենց
 իշխանուիք փառքը հարստուիք : Իրենց
 ստակը իրեք բաժին ըրին՝ մէկը ազատաց
 ու վանքերու տուին մէկն ալ ընտանեաց
 ու ծառաներուն բաժնեցին ազատելով
 զանոնք ծառայուէ . իսկ մէկան ալ գրին
 նոր շինած ժամը՝ ուր տեղ որ էր սբն մա-
 տուիքը , ու իրենք հոն ճգնուիք և բարի
 վարքով կենալով վախճանեցան , ու գնա-
 ցին սբց քով , փափաքելով քնի տն մերոյ .
 որում պատիւ և գոհուի յունս ամեն :

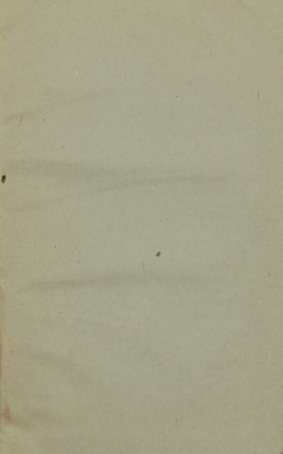
H. P.
Ryder

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

7

1/10/8

2091

